

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکز
دانشکده مدیریت - گروه مدیریت دولتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش:
"مدیریت مالی دولتی"

عنوان:
" بررسی و رتبه بندی عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان
اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران "

استاد راهنما:
دکتر حسن الماسی

استاد مشاور:
دکتر امیربابک مرجانی

دانشجو:
امیرحسن تاجیک

بهار ۱۳۹۲

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

**Central Tehran Branch
Faculty Of Management -Department of Governmental
Management**

**"M . A" Thesis
On:"Governmental Financial Management"**

**Subject:
Review and ranking factors on taxpayers and tax compliance
State Tax Administration of Southern Province Tehran**

**Advisor:
Dr. Hassan Almasi**

**Consulting-Advisor:
Dr. Amir Babak Marjani**

**By:
Amir Hassan Tajik**

Spring2013

سپاسگذاری

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند. و سلام و مورد بر محمد(ص) و خاندان پاک او، طاهران معصوم(ع) و همه آنان که وجودمان و مدار وجودشان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز...

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه ی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم. اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تأمین می کند و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب " من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزّ و جلّ: " از پدر و مادر عزیزم ... این دو معلم بزرگوارم ... که همواره بر کوتاهی و درستی من، قلم عفو کشیده و کریمانه از کنار غفلت هایم گذشته اند و در تمام عرصه های زندگی یار و یابوری بی چشم داشت برای من بوده اند؛

از همسر **مهربانم** که در سایه همیاری و همدلی او به این منظور نائل شدم از استاد با کمالات و شایسته؛ جناب آقای **دکتر الماسی** که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ یاری در این عرصه بر من دریغ ننمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند؛

از استاد صبور و با تقوا، جناب آقای **دکتر مرجانی**، که زحمت مشاوره این رساله را در حالی پذیرفتند که بدون مساعدت ایشان، این پژوهش به نتیجه مطلوب نمی رسید؛ و از استاد فرزانه و دلسوز؛ جناب آقای **دکتر صالح اردستانی** که زحمت داوری این رساله را پذیرفتند؛ کمال تشکر و قدردانی را دارم. باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را سپاس گوید.

تقدیم به پدر، مادر و همسر عزیزم؛

که همواره حامی ام بوده اند و محبت‌ها

و دعای خیرشان همواره شامل حال من بوده است.

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات تحقیق
۱	چکیده
۳	۱-۱- مقدمه
۳	۲-۱- بیان مسئله
۵	۳-۱- اهمیت پژوهش
۶	۴-۱- اهداف پژوهش
۷	۵-۱- فرضیه ها
۹	۶-۱- مدل مفهومی تحقیق
۱۰	۷-۱- روش تحقیق
۱۰	۸-۱- روش گردآوری اطلاعات
۱۱	۹-۱- قلمرو تحقیق
۱۱	۱۰-۱- تعریف واژگان تخصصی تحقیق
۱۳	۱۱-۱- ساختار پژوهش
	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۱۵	۱-۲- مقدمه
۱۵	۲-۲- مفهوم کلی مالیات
۱۷	۳-۲- تاریخچه مالیات در ایران
۱۸	۴-۲- انواع مالیات
۲۱	۵-۲- ویژگی های یک فرهنگ مالیاتی مطلوب
۲۲	۶-۲- تعریف فرار مالیاتی
۲۲	۷-۲- فرق بین فرار مالیاتی و اجتناب از مالیات
۲۲	۸-۲- زمینه های پیدایش فرار مالیاتی
۲۲	۹-۲- راه های ارتکاب فرار مالیات و جلوگیری از آن
۲۳	۱۰-۲- وضعیت فرار مالیاتی در ایران و کارهای انجام گرفته در ارتباط با آن
۲۳	۱۱-۲- وضعیت فرار مالیاتی در سایر کشورها و کارهای انجام گرفته در ارتباط با آن
۲۴	۱۲-۲- وضعیت هزینه وصول مالیات در ایران
۲۵	۱۳-۲- اقدامات انجام شده در خصوص فرهنگ مالیاتی در ایران

..... ۲۵	۱۴-۲- خوداظهاری و تمکین مالیاتی
..... ۲۷	۱۵-۲- وضعیت خوداظهاری در ایران
..... ۲۹	۱۶-۲- جرایم مالیاتی و تمکین
..... ۳۰	۱۷-۲- مالیات بر ارزش افزوده و تمکین
..... ۳۳	۱۸-۲- عوامل مؤثر در رشد درآمدهای مالیاتی
..... ۳۵	۱۹-۲- مدیریت کارآمد مالیاتی
..... ۳۶	۱-۱۹-۲- فرهنگ مالیاتی
..... ۳۷	۲-۱۹-۲- تمکین مالیاتی
..... ۳۸	۳-۱۹-۲- خود تشخیصی
..... ۳۸	۴-۱۹-۲- اطلاع رسانی
..... ۳۸	۲۰-۲- پیشنهاد تحقیق:
..... ۳۸	۱-۲۰-۲- پیشنهاد داخلی
..... ۴۱	۲-۲۱-۲- پیشنهاد خارجی
	فصل سوم: روش تحقیق
..... ۴۵	۱-۳- مقدمه
..... ۴۵	۲-۳- روش انجام تحقیق
..... ۴۶	۳-۳- جامعه و نمونه آماری تحقیق
..... ۴۷	۴-۳- روش و ابزار گردآوری داده‌ها
..... ۴۸	۵-۳- روایی و پایایی پرسشنامه
..... ۴۹	۶-۳- روش‌های تجزیه و تحلیل آماری
..... ۴۹	۱-۶-۳- آمار توصیفی
..... ۴۹	۲-۶-۳- آمار استنباطی
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
..... ۵۱	۱-۴- مقدمه
..... ۵۱	۲-۴- بخش تحلیل توصیفی تحقیق
..... ۵۱	۱-۲-۴- تحصیلات
..... ۵۲	۲-۲-۴- جنسیت
..... ۵۴	۳-۲-۴- تأهل
..... ۵۵	۴-۲-۴- نوع استخدام
..... ۵۶	۵-۲-۴- سنوات خدمت
..... ۵۷	۶-۲-۴- سن
..... ۵۹	۷-۲-۴- تحصیلات
..... ۵۹	۸-۲-۴- جنسیت

..... ۶۰	۴-۲-۹- تأهل
..... ۶۱	۴-۲-۱۰- سن
..... ۶۲	۴-۳-۳- بخش تحلیل استنباطی تحقیق
..... ۶۲	۴-۳-۱- آزمون کلموگروف- اسمیرنوف
..... ۶۴	۴-۳-۲- عوامل درون سازمانی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۶۴	۴-۳-۳- عوامل برون سازمانی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۶۵	۴-۳-۴- عوامل مدیریتی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۶۷	۴-۳-۵- عوامل انسانی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۶۸	۴-۳-۶- کیفیت خدمات بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۰	۴-۳-۷- فرایندهای اجرایی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۲	۴-۳-۸- عوامل اقتصادی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۳	۴-۳-۹- عوامل اجتماعی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۵	۴-۳-۱۰- عوامل فرهنگی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۶	۴-۳-۱۱- عوامل قانونی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۸	۴-۳-۱۲- عوامل فرهنگی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
..... ۷۹	۴-۴-۱- رتبه بندی عوامل مؤثر
..... ۷۹	۴-۴-۱- رتبه بندی عوامل اصلی مؤثر بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران
..... ۸۱	۴-۴-۲- رتبه بندی عوامل فرعی مؤثر بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران
..... ۸۵	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
..... ۸۵	۵-۱- مقدمه
..... ۸۵	۵-۲- نتایج سؤالات تحقیق
..... ۸۵	۵-۲-۱- عوامل درون سازمانی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

۸۶	۲-۲-۵- عوامل برون سازمانی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۸۶	۲-۳- عوامل مدیریتی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۸۷	۲-۴- عوامل انسانی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۸۷	۲-۵- کیفیت خدمات بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۸۸	۲-۶- فرایندهای اجرایی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۸۸	۲-۷- عوامل اقتصادی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۸۹	۲-۸- عوامل اجتماعی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۹۰	۲-۹- عوامل فرهنگی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۹۰	۲-۱۰- عوامل قانونی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
۹۰	۳-۵- پیشنهادات تحقیق
۹۰	۳-۱- پیشنهادات اجرایی
۹۱	۳-۲- پیشنهادات پژوهشی
۹۲	۴-۵- محدودیت های تحقیق
۹۳	پیوست ها و ضمائم
۱۴۶	منابع و مأخذ
۱۴۷	منابع فارسی
۱۴۸	منابع انگلیسی:
۱۵۰	چکیده انگلیسی

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
.....۵	جدول ۱-۱: تعداد و رشد پرونده های مالیاتی در ادارات مالیاتی جنوب استان تهران
.....۲۵	جدول ۱-۲: شرح هزینه های مالیاتی طی سال های ۸۱ تا ۸۵
.....۲۵	جدول ۲-۲: شرح هزینه های وصول درآمدهای مالیاتی طی سال های ۸۱ تا ۸۵
.....۲۹	جدول ۳-۲: رشد فراوانی اظهارنامه های مالیاتی طی سال های ۸۰ تا ۸۴
.....۴۸	جدول ۱-۳: مولفه ها و شاخص های پرسشنامه عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان
.....۴۹	جدول ۲-۳: آلفای کرونباخ پرسشنامه
.....۵۲	جدول ۱-۴: توزیع تحصیلات
.....۵۳	جدول ۲-۴: توزیع جنسیت
.....۵۴	جدول ۳-۴: توزیع تأهل
.....۵۵	جدول ۴-۴: توزیع نوع استخدام
.....۵۶	جدول ۵-۴: سنوات خدمت
.....۵۸	جدول ۶-۴: توزیع سن
.....۵۹	جدول ۷-۴: توزیع تحصیلات
.....۵۹	جدول ۸-۴: توزیع جنسیت
.....۶۰	جدول ۹-۴: توزیع تأهل
.....۶۱	جدول ۱۰-۴: توزیع سن
.....۶۳	جدول ۱۱-۴: نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف در گروه مؤدیان
.....۶۳	جدول ۱۲-۴: نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف در گروه مدیران، معاونان و کارکنان
.....۶۴	جدول ۱۳-۴: نتایج مربوط به عوامل درون سازمانی
.....۶۵	جدول ۱۴-۴: نتایج مربوط به عوامل درون سازمانی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۶۵	جدول ۱۵-۴: نتایج مربوط به عوامل درون سازمانی در بین مؤدیان
.....۶۵	جدول ۱۶-۴: نتایج مربوط به عوامل برون سازمانی
.....۶۶	جدول ۱۷-۴: نتایج مربوط به عوامل برون سازمانی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۶۷	جدول ۱۸-۴: نتایج مربوط به عوامل برون سازمانی در بین مؤدیان
.....۶۷	جدول ۱۹-۴: نتایج مربوط به عوامل مدیریتی
.....۶۸	جدول ۲۰-۴: نتایج مربوط به عوامل مدیریتی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۶۸	جدول ۲۱-۴: نتایج مربوط به عوامل مدیریتی در بین مؤدیان
.....۶۹	جدول ۲۲-۴: نتایج مربوط به عوامل انسانی

.....۶۹	جدول ۴-۲۳- نتایج مربوط به عوامل انسانی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۶۹	جدول ۴-۲۴- نتایج مربوط به عوامل انسانی در بین مؤدیان
.....۷۰	جدول ۴-۲۵- نتایج مربوط به کیفیت خدمات
.....۷۱	جدول ۴-۲۶- نتایج مربوط به کیفیت خدمات در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۷۱	جدول ۴-۲۷- نتایج مربوط به کیفیت خدمات در بین مؤدیان
.....۷۲	جدول ۴-۲۸- نتایج مربوط به فرایندهای اجرایی
.....۷۳	جدول ۴-۲۹- نتایج مربوط به فرایندهای اجرایی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۷۳	جدول ۴-۳۰- نتایج مربوط به فرایندهای اجرایی در بین مؤدیان
.....۷۴	جدول ۴-۳۱- نتایج مربوط به عوامل اقتصادی
.....۷۴	جدول ۴-۳۲- نتایج مربوط به عوامل اقتصادی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۷۵	جدول ۴-۳۳- نتایج مربوط به عوامل اقتصادی در بین مؤدیان
.....۷۵	جدول ۴-۳۴- نتایج مربوط به عوامل اجتماعی
.....۷۶	جدول ۴-۳۵- نتایج مربوط به عوامل اجتماعی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۷۶	جدول ۴-۳۶- نتایج مربوط به عوامل اجتماعی در بین مؤدیان
.....۷۷	جدول ۴-۳۷- نتایج مربوط به عوامل فرهنگی
.....۷۷	جدول ۴-۳۸- نتایج مربوط به عوامل فرهنگی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۷۸	جدول ۴-۳۹- نتایج مربوط به عوامل فرهنگی در بین مؤدیان
.....۷۸	جدول ۴-۴۰- نتایج مربوط به عوامل قانونی
.....۷۹	جدول ۴-۴۱- نتایج مربوط به عوامل قانونی در بین مدیران، معاونان و کارکنان
.....۷۹	جدول ۴-۴۲- نتایج مربوط به عوامل قانونی در بین مؤدیان
.....۸۰	جدول ۴-۴۳- نتایج مربوط به فرضیات اصلی
.....۸۰	جدول ۴-۴۴- نتایج مربوط به فرضیات اصلی (مدیران، معاونان و کارکنان)
.....۸۱	جدول ۴-۴۵- نتایج مربوط به فرضیات اصلی (مؤدیان)
.....۸۱	جدول ۴-۴۶- رتبه بندی ابعاد فرعی
.....۸۱	جدول ۴-۴۷- رتبه بندی ابعاد فرعی (مدیران، معاونان و کارکنان)
.....۸۳	جدول ۴-۴۸- رتبه بندی ابعاد فرعی (مؤدیان)

فهرست نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
..... ۵۲	نمودار ۴-۱: توزیع تحصیلات
..... ۵۳	نمودار ۴-۲: توزیع جنسیت
..... ۵۴	نمودار ۴-۳: توزیع تأهل
..... ۵۵	نمودار ۴-۴: توزیع نوع استخدام
..... ۵۷	نمودار ۴-۵: توزیع سابقه کار
..... ۵۸	نمودار ۴-۶: توزیع سن
..... ۵۹	نمودار ۴-۷: توزیع تحصیلات
..... ۶۰	نمودار ۴-۸: توزیع جنسیت
..... ۶۱	نمودار ۴-۹: توزیع تأهل
..... ۶۲	نمودار ۴-۱۰: توزیع سن

چکیده

بررسی ترکیب درآمدهای دولت بیانگر این مسئله است که درآمدهای مالیاتی در مقایسه با سایر منابع درآمدی دولت و از جمله درآمدهای نفتی در سطح پایین قرار گرفته است. همچنین نسبت آن به تولید ناخالص داخلی نیز در سطح پایین قرار دارد. به همین خاطر در ماده ۲ برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران آمده است: به منظور برقراری انضباط مالی و بودجه ای در طی سال های برنامه چهارم، دولت مکلف است سهم اعتبارات هزینه ای تأمین شده از محل درآمدهای غیر نفتی دولت را به گونه ای افزایش دهد که تا پایان برنامه چهارم اعتبارات هزینه ای دولت به طور کامل از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیرنفتی تأمین گردد.

هدف از این تحقیق بررسی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران بوده است که بدین منظور ۵۴۹ نفر (۱۶۲ نفر از مدیران، معاونین و کارکنان و ۳۸۷ نفر از مؤدیان مالیاتی) به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب و به پرسشنامه محقق ساخته تحقیق پاسخ گفتند. در پایان نتایج به دست آمده از این پرسشنامه ها به وسیله آزمون های کلموگروف اسمیرنوف و تی استودنت مورد تحلیل قرار گرفته و نتایج نشان داد که عوامل مدیریتی و انسانی، کیفیت خدمات، فرایندهای اجرایی، عوامل قانونی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر تمکین مالیاتی مؤدیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر معنی داری ($P < 0/01$) دارند.

کلید واژه ها: عوامل درونی، عوامل بیرونی، تمکین مالیاتی، اداره کل امور مالیاتی.

فصل اول:

"کلیات تحقیق"

۱-۱ - مقدمه

رفتار مودیان مالیاتی در برابر وظایف شان نسبت به اداره مالیات تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد که این رفتار ها می توانند تحت تأثیر نحوه برخورد کارکنان اداره مالیات با آنها نیز قرار بگیرد. و چنانکه می دانیم همواره یکی از منابع درآمدی دولت اخذ مالیات از مودیان مالیاتی می باشد که این درآمد در سیستم اقتصادی کشور نقش بسزایی را دارد و می تواند برنامه ریزی های کلان کشوری را تحت تأثیر خود قرار دهد (طیب نیا، ۱۳۸۴: ۴۳).

امروزه مالیات ها به عنوان مهمترین اهرم اعمال سیاست های اقتصادی و مالی و به منظور سازماندهی و تنظیم فعالیت ها و ایجاد تعدیل های لازم در بخش های مختلف اقتصادی که قابلیت استفاده در راه های مختلفی دارد، در بودجه ریزی مورد توجه است و لزوم تحقق درآمدهای مالیاتی کشور برای توسعه همه جا نیه کشور بیش از پیش احساس می شود (افصحی، ۱۳۸۵: ۸۵). درآمدهای مالیاتی تنها منبع سالم جهت تأمین هزینه های حاکمیتی در کشورها می باشد و به تبع آن نظام مالیاتی یک جزء بسیار مهم و تأثیرگذار در فعالیت های اقتصادی محسوب می گردد (Jeong-Bon Kim, YinghuaLi, n, LiandongZhang, 2011). نظام مالیاتی به نحوی به فعالیت های اقتصادی گره خورده است که در یک نظام اقتصاد سالم، تقریباً تمام هزینه های عمومی دولت توسط فعالیت های اقتصادی و فعالان اقتصادی آن کشور از محل درآمدهای مالیاتی تأمین می گردد (اسداله زاده، ۱۳۸۴: ۱۵۰). نکته مهم دیگر در خصوص سیستم مالیاتی این است که این سیستم دست در دست یک سیستم خود تشخیص پیش می رود. در چنین سیستمی مودیان موظفند خود میزان مالیات را تعیین نموده و آن را به موقع گزارش و پرداخت نمایند. با توجه به موارد گفته شده، در این فصل به بررسی کلیات تحقیق پرداخته شده است. ابتدا مساله اصلی تحقیق بیان می گردد و سپس اهمیت و ضرورت تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد و در ادامه به اهداف اساسی تحقیق، فرضیات تحقیق، روش تحقیق، روش گردآوری اطلاعات و قلمرو تحقیق پرداخته شده و در انتها نیز واژه ها و اصطلاحات تخصصی تعریف می شود.

۱-۲ - بیان مسئله

نظر به این که در فرآیند وصول مالیات مودیان به عنوان یکی از ارکان موثر بر نظام مالیاتی کشورها مطرح هستند لذا جلب همکاری آنها و تشویق آنان به تمکین داوطلبانه همواره به عنوان یکی از راهبردهای اصلی و نیز شرط موفقیت سازمان مالیاتی می باشد (برد، و کاسانگراد، ۱۳۷۵: ۱۳۲). ادبیات تمکین مالیاتی شامل ارتقاء فرهنگ مالیاتی، راههای مقابله با پدیده فرار مالیاتی اعم از عدم تمکین قانونی یا عدم تمکین غیرقانونی، کاهش هزینه های تمکین، ساده سازی نظام مالیاتی در جهت افزایش سطح تمکین، رابطه سطح تمکین مالیاتی با دیگر متغیرهای اقتصادی خرد و کلان است.

بررسی ظرفیت بالقوه مالیاتی کشور نشان می دهد که بین ظرفیت بالقوه مالیاتی و وصولی های بالفعل مالیاتی شکاف قابل توجهی وجود دارد. با اتخاذ تدابیری برای اصلاح نظام مالیاتی و رفع

مشکلات موجود می‌توان وصولی‌های مالیاتی را افزایش و اتکلبه درآمدهای نفتی را کاهش داد (ثورونی، ۱۳۷۸: ۱۰۶).

در کشور ما به جهات گوناگون تاریخی و مذهبی پرداخت مالیات، با اکراه و اجبار همراه بوده است و مردم به دلایل گوناگون از مالیات می‌گریزند و سعی در کتمان درآمدهای خود می‌کنند و در اعلام به موقع آن با واحدهای مالیاتی همکاری لازم را نمی‌نمایند. میزان همکاری مودیان با نظام مالیاتی و تمایل آن به پرداخت مالیات به درجه رشد اجتماعی و اعتقاد مردم نسبت به رسالت این نظام بستگی دارد (خان‌جان، ۱۳۸۴: ۲۳). با توجه به اهمیت موضوع تمکین مالیاتی جدول زیر تعداد پرونده‌ها و رشد آنها در سال بعد و به همین صورت تعداد اظهارنامه‌ها و رشد آنها را نشان می‌دهد:

جدول ۱-۱: تعداد و رشد پرونده های مالیاتی در ادارات مالیاتی جنوب استان تهران طی سال های ۸۸ تا ۹۰

۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۷۱۶	۷۰۵	۶۶۴	پاکدشت: تعداد اظهارنامه
۱۴۱۱	۱۲۳۵	۱۰۰۱	تعداد پرونده
۱۱۶	۱۲۵	۱۰۸	قرچک: تعداد اظهارنامه
۳۳۷	۳۰۸	۲۸۱	تعداد پرونده
۳۶۸	۳۲۷	۳۱۰	ورامین: تعداد اظهارنامه
۱۳۸۸	۱۳۰۲	۱۱۹۳	تعداد پرونده
۵۸۵	۵۵۷	۵۳۵	اسلامشهر: تعداد اظهارنامه
۱۸۶۲	۱۷۴۹	۱۶۲۱	تعداد پرونده
۳۲۴	۳۳۷	۳۳۷	چهار دانگه: تعداد اظهارنامه
۹۲۴	۸۸۱	۸۱۳	تعداد پرونده
۱۶۴۳	۱۵۳۸	۱۴۶۰	شهر ری: تعداد اظهارنامه
۳۹۶۱	۳۵۳۷	۳۰۹۳	تعداد پرونده
۳۷۵۲	۳۵۸۹	۳۴۱۴	جمع کل: تعداد اظهارنامه
۹۸۸۳	۹۰۱۲	۸۰۰۲	تعداد پرونده

با توجه به جدول ۱-۱ ملاحظه می شود که میزان تمکین مالیاتی مودیان به اندازه رشد تعداد پرونده ها نبوده و این امر به عن وان یک مسأله در اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران مطرح می باشد. لذا در این پژوهش محقق که خود از کارکنان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران می باشد به دنبال یافتن جواب برای سوال اساسی می باشد که: عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران کدامند؟ کدام یک از این عوامل در اولویت قرار دارند؟

۱-۳ - اهمیت پژوهش

بررسی ترکیب درآمدهای دولت بیانگر این مسئله است که درآمدهای مالیاتی در مقایسه با سایر منابع درآمدی دولت و از جمله درآمدهای نفتی در سطح پایین قرار گرفته است. همچنین نسبت آن به تولید ناخالص داخلی نیز در سطح پایین قرار دارد. به همین خاطر در ماده ۲ برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران آمده است: به منظور برقراری انضباط مالی و بودجه ای در طی سال های برنامه چهارم دولت مکلف است سهم اعتبارات هزینه ای تامین شده از محل درآمدهای غیر نفتی دولت را به گونه ای افزایش دهد که تا پایان برنامه چهارم اعتبارات هزینه ای دولت به طور کامل از طریق درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای غیرنفتی تامین گردد.

چرا که مالیات به عنوان یکی از مهمترین منابع درآمد دولت به شمار می رود. این عنصر علاوه بر آن که در جبران و تامین بخشی از هزینه های بخش عمومی بالاخص هزینه های جاری نقش عمده دارد به عنوان یکی از اهرم های موثر در سیاست مالی دولت به شمار می رود. علاوه بر این مالیات ها دارای نقش های تعادلی نیز می باشند و در مهار برخی از پدیده های مخرب اقتصادی از جمله تورم و یا رکود اقتصادی نقش دارند. لذا عدم رعایت پرداخت به موقع آن باعث اختلال در سیستم اقتصادی کشور می شود (عرب مازار، ۱۳۷۴: ۳۲).

اهمیت انجام تحقیق حاضر برای محقق از آن جهت می باشد که محقق خود از کارکنان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهر ان می باشد و انجام این تحقیق در حوزه کاری و مورد علاقه محقق می باشد. همچنین اهمیت سازمانی این تحقیق در این است که با انجام تحقیق حاضر می توان عوامل تأثیرگذار بر تمکین مالیاتی مودیان را شناسایی و رتبه بندی نمود و با ارائه راهکارهایی در جهت بهبود وضعیت تمکین مالیاتی مودیان در اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران گام برداشت.

لذا در این راستا شناخت عوامل موثر بر تمکین داوطلبانه مودیان و ایجاد شرایط مناسب این امر که منجر به تحقق درآمدهای مالیاتی گردد، ضروری است که در تحقیق حاضر قصد پرداختن به بررسی و رتبه بندی عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران را داریم.

۱-۴ - اهداف پژوهش

۱. اهداف اصلی:

تعیین عوامل درون سازمانی موثر بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

تعیین عوامل برون سازمانی موثر بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

رتبه بندی عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۱. اهداف فرعی:

اهداف مرتبط با عوامل درون سازمانی

۱. تعیین تأثیر عوامل مدیریتی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.
۲. تعیین تأثیر عوامل انسانی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.
۳. تعیین تأثیر کیفیت خدمات بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۴.۱. تعیین تأثیر فرایندهای اجرایی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

اهداف مرتبط با عوامل برون سازمانی

۱.۲. تعیین تأثیر عوامل اقتصادی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۲.۲. تعیین تأثیر عوامل اجتماعی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۳.۲. تعیین تأثیر عوامل فرهنگی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۴.۲. تعیین تأثیر عوامل قانونی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۳. اهداف کاربردی:

ارائه راهکارهایی جهت بهبود وضعیت تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران.

۵.۱ - فرضیه ها

۱. فرضیه اصلی:

عوامل درون سازمانی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

عوامل برون سازمانی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

۲. فرضیه های فرعی:

۱.۱. عوامل مدیریتی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

۲.۱. عوامل انسانی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

۳.۱. کیفیت خدمات بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

۴.۱. فرایندهای اجرایی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

۱.۲. عوامل اقتصادی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.

- ۲.۲. عوامل اجتماعی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
- ۳.۲. عوامل فرهنگی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.
- ۴.۲. عوامل قانونی بر تمکین مالیاتی مودیان اداره کل امور مالیاتی جنوب استان تهران تأثیر دارد.